

Tematické okruhy ke státnicím z dějin světových médií pro magistry

1. Počátky masové komunikace

- vynález knihtisku – předpoklady a důsledky
- rozšíření techniky tisku a její meze

2. Předchůdci periodického tisku

- psané noviny a korespondence
- letáky a letákové noviny v Německu
- předchůdci periodického tisku ve Francii
- předchůdci periodického tisku v Anglii
- letákové pamflety v Německu
- první sériové noviny a měsíčníky
- právní rámec ranného tisku a cenzurní omezení
- funkce a působení předchůdců periodického tisku

3. Tisk v 17. století

- počátky a charakter periodického tisku
- sociální, kulturní, ekonomické a politické příčiny a důsledky rozvoje masové komunikace
- základní technologické a organizační inovace v mediálním kontextu
- tisk a cenzura
- Anglie – vývoj před revolucí, revoluce, republika a protektorát, restaurace, Slavná revoluce
- Francie – počátky periodického tisku (La Gazette)
- Německo – příčiny rozvoje novin; tiskové poměry a cenzurní praxe; první týdenní noviny; počátky časopisecké produkce

4. Tisk v 18. století

- základní rysy periodického tisku 18. století; příčiny, podmínky a důsledky jeho rozšíření
- Anglie – typy periodik anglického tisku; spor o kolkovné; publikum anglického periodického tisku; vydavatelská činnost; distribuce; profese žurnalisty; moralistické týdeníky; politická žurnalistika; zápas o tiskovou svobodu
- Severní Amerika – počátky severoamerického tisku; zápas o svobodnější tiskové poměry; předzvěsti revoluce
- Francie – zpravodajské listy (Gazette/Gazette de France); literární časopisy (Journal des Savants, Le Mercure galant); neoficiální periodika; deníky (Journal de Paris); specializovaný tisk; „žurnalisté slova“, materiální a sociální postavení novináře
- Německo – rozšíření a charakteristika novin v 18. století.; mezi novinami a časopisy – předchůdci zábavných a bulvárních novin; kritické politické listy; osvětově osvícenské noviny; náklad; publikum; charakteristika časopisecké produkce; právní poměry. publikum – vzdělání, čtenářské spolky. politické a společenské důsledky rozšíření tisku.

5. Podmínky tištěná médií v době přechodu od tradiční k moderní společnosti

- socioekonomické a politické proměny v souvislosti s přechodem od tradiční k moderní společnosti; počátky moderního národního státu
- rozvoj dopravy; modernizace tisku a výroby papíru; nástup nových komunikačních systémů (telegraf); první zpravodajské agentury (Reuter, Havas, Wolff); fotografie a její důsledky.

6. Britská tištěná média v poslední třetině 18. a první polovině 19. století

- nástup průmyslové produkce
- periodický tisk jako předmět obchodu a finančního zisku (Morning Chronicle, Morning Post, Morning Herald, Times)
- pokusy britské vlády ovlivňovat tisk na přelomu 18. a 19. století
- rozmach listu The Times, jeho technologické a zpravodajské proměny
- radikálně demokratický a dělnický tisk

7. Tištěná média USA v poslední třetině 18. a první polovině 19. století

- vznik USA; americká revoluce a tisková svoboda
- počátky stranického tisku
- tisk první poloviny 19. století až do vypuknutí občanské války: zrození levného tzv. šestákového tisku (New York Sun, New York Herald); první velké seriózní noviny – New York Tribune.

8. Francouzský tisk od Velké francouzské revoluce do r. 1848

- fenomén Velké francouzské revoluce; tisk a revoluční kluby; revoluční versus royalistická žurnalistika; tištěná média za vlády jakobínů

- Francie za Napoleona; Napoleonská tisková politika – podřízení tištěných médií zájmům státu (Moniteur)
- bourbonská restaurace
- červencová revoluce a vláda Ludvíka Filipa; nástup levného masového tisku (Le Siècle a La Presse); tradiční velké politické deníky (Journal des Débats, Le Constitutionnel, Gazette de France, Le National aj.); vznik satirických a humoristických listů.

9. Německá tištěná od konce 18. století do r. 1848

- válka proti Napoleonovi a zrod moderního německého nacionalismu; angažmá německé žurnalistiky proti Napoleonovi a francouzské okupaci (Berliner Abendblätter, Rheinischer Merkur a osobnost J. Görres.
- konzervativní legitimismus versus liberalismus ve 20.-40. letech 19. století; Karlovarská usnesení; charakteristika dobových novin a klíčové deníky (Augšpurský Allgemeine Zeitung a Hamburgischer unpartheyischer Correspondent); liberálně opoziční a konformní tisk

10. Britská tištěná média od Krymské po I. světovou válku

- zlatá léta britského impéria – dlouhá viktoriánská éra
- počátky levného masového tisku ve Velké Británii (Daily Telegraph, Daily News, Standard; levné večerníky)
- stabilizace vztahu stát-tisk
- Northcliffova revoluce v britském tisku (Daily Mail)
- čelné časopisy viktoriánské éry.

11. Média v USA od války Severu proti Jihu do I. světové války

- tiskové agentury v USA
- novinářství za občanské války
- zesílení významu masového tisku – žlutá žurnalistika (New York World, New York Journal); osobnost J. Pulitzer a W. R. Nesrsta
- vlajková loď americké seriózní žurnalistiky – The New York Times
- fenomén Muckrakers.

12. Média ve Francii v l. 1848-1914

- revoluční listy r. 1848
- nové významné deníky (Le Figaro, Le Petit Journal)
- tištěná média a Pařížská komuna
- zákon o tisku z r. 1881
- „Belle époque“ francouzského tisku; koncert klíčových pařížských deníků (masové – Le Petit Journal, Le Petit Parisien, Le Matin, Le Journal – a elitní – Le Figaro, Journal des Débats, Le Temps); pravicový a levicový tisk za III. republiky

13. Média v Německu v l. 1848-1914

- revoluce 1848-1849; německý tisk v revolučním roce 1848; Marxův Neue Rheinische Zeitung; zrod zpravodajské agentury WTB
- vznik moderního obchodního tisku (Berliner Börsenzeitung, Frankfurter Zeitung)
- vývoj tradičních titulů (Augšpurské Allgemeine Zeitung, Kölnische Zeitung)

- stranický tisk – konzervativní, liberální, sociálně demokratický, katolický
- Generalanzeiger
- právní poměry a tisková politika
- politické a společenské účinky masových médií v Německu
- profesionalizace povolání žurnalisty

14. Britská média mezi válkami

- I. světová válka a média
- důsledky Northcliffovy revoluce mezi válkami; impérium lorda Rothermera; ostatní koncerny tištěných médií (Berryové, lord Beaverbrook, Westminster Press)
- tisk politických stran; labouristický tisk
- rozhlas

15. Média USA mezi válkami

- I. světová válka a média
- masová výroba a média; média jako součást mediálních koncernů; novinové řetězce
- „venkovská žurnalistika“ versus velkoměstské noviny
- film; fenomén Hollywoodu; filmové koncerny – hvězdy, výprava, řetězce kin; cenzura
- rozhlas
- reklama a propaganda

16. Francouzská média mezi válkami

- I. světová válka a média
- pařížský denní tisk – pravicový, středový, levicový; velká pařížská pětka: Le Petit Parisien, Le Petit Journal, Le Matin, Le Journal, L'écho de Paris
- mediální koncerny

17. Německá média mezi válkami

- první světová válka a média
- tištěná média; právní poměry a tisková politika; noviny
- optická média; struktura a organizace; programová nabídka; cenzura; publikum
- rozhlas; právní konsekvence; struktura a organizace; programová nabídka; publikum
- období 1933-1945: nacistická mediální politika; fenomén rozhlasové propagandy; proměny na poli tištěných médií

Základní literatura

- Köpplová, Barbara-Köppl, Ladislav: *Dějiny světové žurnalistiky 1. Celý svět je v novinách*. Novinář, Praha 1989
- Prokop, Dieter: *Boj o média. Dějiny nového kritického myšlení o médiích*. Karolinum, Praha 2005
- Serafínová, Danuša: *Dejiny svetového novinárstva II. Dejiny francúzskeho novinárstva*. FF Univerzity Komenského, Bratislava 1994

- Serafínová, Danuša: *Dejiny svetového novinárstva IV. Dejiny nemeckého novinárstva*. FF Univerzity Komenského, Bratislava 1994
- Šefčák, Luboš-Vojtek, Juraj: *Dejiny svetového novinárstva I. Dejiny anglického novinárstva*. FF Univerzity Komenského, Bratislava 1992
- Šefčák, Luboš-Vojtek, Juraj: *Dejiny svetového novinárstva III. Dejiny amerického novinárstva*. Univerzita Komenského, Bratislava 1997
- Wilke, Jürgen: *Grundzüge der Medien- und Kommunikationsgeschichte. Von den Anfängen bis ins 20. Jahrhundert*. Böhlau Verlag, Kolín n. Rýnem-Výmar-Vídeň 2000

Doporučená literatúra

- Albert, P.-Terrou, F.: *Histoire de la presse*. Paříž 1970
- Köpplová, Barbara: *Úvod k dějinám světové žurnalistiky do r. 1815*. SPN, Praha 1982
- Hiebel, Hans. H.: *Kleine Medienchronik. Von den ersten Schriftzeichen zum Mikrochip*. Verlag C. H. Beck, Mnichov 1997
- Mott, Frank Luther: *American Journalism. A History: 1690-1960*. New York 1968
- Pross, Harry: *Zeitungsreport. Deutsche Presse im 20. Jahrhundert*. Verlag Hermann Böhlau Nachfolger, Výmar 2000
- Schanze, Helmut ed.: *Handbuch der Mediengeschichte*. Alfred Kröner Verlag, Stuttgart 2001